

MJESTO I SADRŽAJ STRATEGIJE ORUŽANE BORBE U DOKTRINI OPŠTENARODNOG ODBRAMBENOG RATA

Na stranicama »Vojnog dela« u posljednjih nekoliko godina objavljeno je više teorijskih, pa i polemičkih, tekstova o nekim pitanjima i problemima doktrine ONO i strategije oružane borbe. To, svakako, nije slučajno. Izgrađivanje teorije i utvrđivanje doktrinarnih stavova o svim bitnim pitanjima naše savremene strategije, u skladu s opštim društvenim razvojem i vojno-političkim položajem zemlje, trajan je proces. To pretpostavlja neprekidno angažovanje odgovarajućih organa Saveznog sekretarijata, trupe, školskih i naučnih institucija, a posebno publicistike u njenom produbljivanju, tumačenju i usvajanju. Kako je riječ o pitanjima fundamentalnog doktrinarnog karaktera, od posebnog značaja za dalji razvoj naše ratne vještine, smatramo da je takav odnos istovremeno nužan i opravdan. To znači da nam s tim u vezi predstoje i dalje mnoge obaveze. Mislimo, prije svega, na potrebu stalne dogradnje cjelovite teorije oružane borbe i na njeno saobražavanje konkretnim uslovima i potrebama, pri čemu jedinstvo pogleda na osnovna pitanja mjesta i sadržaja strategije oružane borbe ima poseban značaj. Ovaj tekst ima upravo tu namjenu.

O DEFINICIJI I NAUČNOSTI STRATEGIJE ORUŽANE BORBE

Kako cilj ove rasprave nije razmatranje istorijskog razvoja pojma strategije, posebno vojne strategije, niti njihova komparativna analiza u savremenim teorijama ratne vještine, ograničićemo se u ovom dijelu samo na dva pitanja: analizu definicije strategije

oružane borbe u doktrini ONO, i neka objašnjenja termina »strategija oružane borbe« umjesto uobičajenog izraza »vojna strategija«.

Prema definiciji u našoj doktrini oružane borbe, »strategija oružane borbe je nauka i praksa pripremanja i vođenja oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu radi odbrane nezavisnosti, teritorijalnog integriteta i samoupravnog socijalističkog uređenja SFRJ. Integralni je i bitan dio strategije ONO. Temelji se na idejnim osnovama koncepcije, doktrine i strategije ONO, koji su opredijeljeni našim samoupravnim socijalističkim i društveno-političkim uređenjem. Dosljedno se izvodi iz njih i predstavlja njihovu primjenu i dalju razradu u oblasti oružane borbe«.

U raspravama oko definisanja pojma i sadržaja naše strategije postavljalo se, pored ostalog, ponovo već staro pitanje: da li je strategija oružane borbe nauka ili je to samo »vještina«, odnosno »teorija ratne vještine«. Nekima je izgledalo da je to veoma krupan atribut ako bi se strategija okvalifikovala kao nauka, dok su drugi polazili isključivo od tradicionalnog stava da je strategija vrhunski dio ratne vještine, te da je, prema tome, i sama samo ili uglavnom vještina. Iz toga je onda stvaran formalno-logički zaključak da vještina ne može biti nauka.

Mislimo da nije teško dokazati neosnovanost ovakvih i sličnih tvrdnji. Ovdje ćemo samo podsjetiti na neke elemente i činjenice. *Prvo*, strategija je već odavno izašla iz »isključive nadležnosti« generala i vojskovođa i njihove vještine vođenja borbenih dejstava na bojnopolju. Ostao je samo tradicionalni naziv da je to vrhunska oblast ratne vještine, ali je njen sadržaj sada ispunjen interdisciplinarnom teorijom, koja mora biti zasnovana na naučnim osnovama, oblikovana naučnim metodskim postupcima i objektivizirana u onoj mjeri u kojoj je to, inače, moguće u društvenim naukama. Prema tome, zamjenjivanje kvalifikativa »nauka« terminom »teorija« u osnovi je formalno pitanje, ili drugim riječima to može da znači odricanje naučnosti teoriji pripremanja i vođenja oružane borbe, kao glavnog sadržaja rata. Pri tome kao da se zaboravlja da nema nauke bez teorije i da teorija koja nije naučno objektivizirana — nije teorija, i nije nikom potrebna. *Drugo*, poznato je da je strategija oružane borbe, u osnovi, uslovljena društvenim sistemom, unutrašnjom i spoljnom politikom, i vojno-političkim položajem zemlje. Iz toga slijedi zaključak da se strategija, u teorijskom pogledu, nužno mora da oslanja na rezultate naučnih predviđanja i istraživanja u tim oblastima, obavezna je da ih deducira na bitne probleme oružane borbe, i konačno — da utvrđuje osnove za pripremu i praksu rata.

Svoje (političke) ciljeve politika ostvaruje i posredstvom strategije (bez rata ili ratom). Ako se to ima u vidu, onda je apsurdno osporavati strategiji status nauke i naučnosti, a to priznavati npr. teoriji i praksi međunarodnih odnosa ili teoriji i praksi rukovođenja i upravljanja, organizacije rada i sl. Odricati naučna svojstva strategiji oružane borbe značilo bi, drugim riječima, da se angažovanje ogromnih sredstava u pripremama za oružanu borbu i njihova upotreba u ratu zasnivaju na bazi iskustava prošlosti ili trenutnih procjena, što bi imalo teške posljedice za odbrambenu politiku i strategiju. Treće, svaka savremena strategija, a naša strategija oružane borbe, zbog opšteg društvenog karaktera doktrine ONO, posebno, jeste interdisciplinarna naučna oblast u okviru društvenih nauka. Ona se koristi metodama i rezultatima drugih naučnih oblasti (posebno društvenih nauka) i deducira ih na oblast oružane borbe, ali ima i svoje specifične metode istraživanja naučnih otkrića i verifikacije. Svojim zaključcima i rezultatima utiče na mnoge oblasti društvenih i tehničkih nauka, i njihovo angažovanje u pripremama i vođenju oružane borbe. Kako je rat pojava od opšteg društvenog značaja i interesa, a oružana borba njegov bitan deo, to i strategija oružane borbe mora biti naučna disciplina od opšteg interesa za društvene nauke, kao što su i za nju od izuzetnog značaja druge ekonomske, političke, sociološke, pravne i slične naučne discipline.

Pri razmatranju ovog pitanja treba imati u vidu i ovo: ne može se i ne treba težiti razdvajanju i apsolutiziranju samostalnosti nauke i vještine, odnosno nauke i prakse. I u domenu priprema savremenih operacija, koje su samo sredstvo strategije, i njihovom vođenju nužno je polaziti od naučnih teorijskih postavki i pripremati ih na naučan način (metodama operacionih istraživanja, analitičko-sintetičkih i logičkih zaključivanja i dr.). Ukoliko su operacije složenije i zamašnijih ciljeva (strategijske), to su i zahtjevi koji se postavljaju teoriji ratne vještine obimniji i komplikovaniji. Nemoguće je u takvoj situaciji oslanjati se samo na iskustvo, intuiciju ili talenat starješina. I obratno: izvođenje operacija, odnosno njihovo modeliranje, organizovanje manevara, komandno-štabnih vježbi i sl. daje dragocjene elemente i za razvoj naučne teorije. To je, kao što znamo, neprekidan proces, kojim se potvrđuje Lenjinova misao da je »praksa bez teorije slijepa, a teorija bez prakse jalova«.

Kako se s ratom ne može eksperimentisati, mnogi iz toga izvlače pogrešan zaključak da je, navodno, nemoguće provjeriti i verifikovati teorijske postavke i stepen naučnosti strategije. To, svakako, jeste specifičnost strategije kao naučne discipline, ali to još ne znači

da je time isključena i mogućnost naučnih predviđanja. Do takvih zaključaka i zakonitosti dolazimo izučavanjem prošlih i sadašnjih ratova i ratnih sukoba, sopstvenih i tuđih ratnih iskustava, zatim izučavanjem savremenih relevantnih faktora koji opredjeljuju karakteristike rata i oružane borbe, i dr. Uostalom, i druge društvene nauke ne mogu u cjelini ili u svemu naći sopstvene modele i eksperimentisati.

Drugo je pitanje stepena istinitosti teorijskih postavki i neophodne opreznosti pri zaključivanju. Apsolutne istine, kao što znamo, nema; ona je samo više ili manje bliža stvarnosti, ali nije njen apsolutni odraz. Ni u jednoj nauci, a posebno društvenim naukama, ne mogu se isključiti zablude, pa i greške, koje praksa kasnije koriguje. To važi i za strategiju. Međutim, i strategija (kao i druge nauke) treba da nastoji u svojoj teorijskoj sferi predviđanja i zaključivanja da greške svede na najmanju moguću mjeru, i da razvoj odražava u alternativnim i vjerovatnim mogućnostima.¹

O STRATEGIJI U PRIPREMI I STRATEGIJI U IZVRŠENJU

U definiciji naše strategije je rečeno da je ona »nauka i praksa pripremanja i vođenja oružane borbe«. Time je precizno određen i odnos između njenih bitnih komponenata: pripremanja oružane borbe prvenstveno u miru i vođenja oružane borbe u slučaju rata. Obje su kvalifikovane jednako važnim, pri čemu se polazilo od stava da

¹ S tim u vezi do drukčijih i protivrečnih zaključaka dolazi poznati francuski teoretičar, general Bofr, u svom »Uvodu u strategiju«. Polazeći od idealističke teze maršala Foša da je strategija »suprotstavljanje dveju volja«, Bofr proširuje tu misao definicijom prema kojoj je strategija »vještina dijalektike volja uz upotrebu sile radi rješenja njihovog sukoba«. Volja, tj. subjektivni faktor, kao i u drugim ljudskim aktivnostima, ima i u strategiji značajnu ulogu. Ali, to nije neka »slobodna«, »nezavisna« volja, koja ima apsolutni primat »nezavisno od svake tehnike« i drugih objektivnih uslova. Istovremeno, Bofr konstatuje da je u strategiji potrebno »procenjivati veliki broj faktora koji bi mogli biti važni«, pa složenost strategije upoređuje sa partijom šaha zbog uticaja velikog broja faktora, što po njemu onemogućava da bude nauka. Međutim, on se uporedo zalaže i za posmatranje »snopa mogućnosti« kako bi se »blagovremeno uočile one koje se potvrđuju i razvijaju, kao i one koje iščezavaju«, zatim za »predviđanja sa eliminisanjem slučajnosti, koja će omogućiti da se evolucija najneposrednije prati«, što je u stvari zahtjev u svakoj naučnoj oblasti.

Ova pitanja, istina, nisu više kod nas teorijski posebno aktuelna, ali su prisutna kao odraz tradicionalizma, subjektivizma i uticaja stranih teorija o ratnoj vještini i strategiji, pa se na ovaj ili onaj način odražavaju i na praktičan odnos prema našoj nauci u oblasti ratne vještine, zbog čega je i ovaj poseban osvrt na njih u kontekstu analize sadržaja naše definicije strategije oružane borbe.

je u ratu veoma teško (katkada i nemoguće) nadoknaditi ono što se u pripremama u miru (u domenu strategije) ne učini ili slabo riješi. To posebno važi za savremene uslove sveobuhvatnosti i totalnosti rata, pogotovo u odbrani od agresije s radikalnim ciljevima. Polazeći od iskustava drugog svjetskog rata i kasnije, general Bofr je s pravom ukazivao da će savremena strategija biti sve više i duže u pripremi, a sve manje i kraće u akciji.

Što se Jugoslavije tiče, uvjerali smo se u praksi u istinitost i vrijednost navedene tvrdnje. Preduzimanjem neprekidnih mjera za pripreme zemlje za odbranu od agresije bio je dosada najvažniji činilac da do agresije ne dođe (funkcija strategije u odvrćanju agresora). Postoji i dalje takva mogućnost da naša strategija oružane borbe ostvari svoju funkciju samo putem priprema, a da ne dođe do njene primjene u akciji, uslovno rečeno, da dobijemo »rat« bez rata, tj. da odvrćanjem agresora ostvarimo strategijske ciljeve koje postavlja politika — očuvanje nezavisnosti i integriteta zemlje. To je dijalektika vremena u kojem se razvija i egzistira naše društvo: moramo se stalno i što solidnije pripremati za rat da bismo prisilili agresora da od njega odustane, tj. s ciljem da rat izbjegnemo.

ZAŠTO »STRATEGIJA ORUŽANE BORBE« A NE »VOJNA STRATEGIJA«

Polazeći od osnovnog konceptijskog opredjeljenja koji je izražen u nazivu rata koji bismo vodili (opštenarodni odbrambeni rat), a u kojem bi oružana borba bila osnovni oblik suprotstavljanja agresiji (u jedinstvu sa svim drugim oblicima otpora i borbe), utvrđeno je i definisano mjesto strategije oružane borbe u opštenarodnoj odbrani i njen naziv. Time što je definisana kao bitan i sastavni dio strategije ONO, strategiji oružane borbe je veoma precizno određeno mjesto. Istovremeno to, naime, znači da odbrambena strategija SFRJ sadrži teoriju i praksu strategijskih priprema ne samo u sferi oružane borbe, već i politike, ekonomike, spoljne politike i dr.² Osnovno specifično obilježje naše koncepcije, doktrine i sistema ONO jeste upravo proces podruštvljavanja svih poslova odbrane, pa i zadataka u vezi sa pripremanjem oružane borbe, a na odgovarajući način i

² To, naravno, ne znači da su u svim ovim oblastima nužni posebni doktrinarni dokumenti ili za strategiju ONO u cjelini, jer su doktrinarna opredjeljenja integrirana i u našoj pravnoj normativi — Ustavu, Zakonu o NO, dokumentima SKJ i dr. Strategija oružane borbe polazi od tih stavova i razrađuje ih sa stanovišta svog predmeta.

njenog vođenja u ratu. Iz toga proizilazi da je za naš društveno-politički sistem i doktrinu ONO adekvatniji termin »strategija oružane borbe« od uobičajenog klasičnog izraza »vojna strategija«.

Kao osnovni oblik suprotstavljanja agresiji, oružana borba u našoj doktrini i našem društveno-političkom sistemu nije više samo stvar i »svojina« vojske (oružanih snaga). I vojska (oružane snage) i ukupne pripreme za oružanu borbu stvar su cijelog društva, svih subjekata ONO — od federacije do mjesne zajednice, od SSNO i Generalštaba do organizacija udruženog rada, fakulteta, viših, srednjih i osmogodišnjih škola. Svi imaju svoja prava, specifične obaveze i neposredne ili posredne odgovornosti u stvaranju preduslova za uspješno opšte i posebno oružano suprotstavljanje agresiji. Drugim riječima, to je strategija jugoslovenskog socijalističkog samoupravnog društva u odbrani od agresije. Zbog toga je adekvatniji naziv koji polazi od predmeta i sadržaja te oblasti djelatnosti (oružana borba), a ne od predviđenih nadležnosti pojedinih struktura u razradi i realizaciji doktrinarnih stavova.

SADRŽAJ STRATEGIJE ORUŽANE BORBE

Strategija oružane borbe obuhvata probleme oružanog aspekta odbrane od agresije u cjelini — u pripremama u miru i u dejstvima u ratu. Ona ima svoj teorijsko-istraživački, doktrinarni i praktični sadržaj, aktivnosti i rezultate. Ovdje je učinjen pokušaj da se to predstavi i grafički u šematskom pregledu, s tim što treba imati u vidu da je pri sistematiziranju materije primijenjen najveći stepen uopštavanja.

Kakva je međusobna uslovljenost problema i poslova koji se na nivou strategijskog rukovođenja odbranom zemlje moraju rješavati? Polazeći od naučnih analiza, dugoročnih i trenutnih ocjena političkih faktora o međunarodnim odnosima i vlastitog izučavanja vojnog faktora u tim odnosima, strategija mora da izvuče zaključke — prvo, o mogućnostima i vjerovatnoći izbijanja odgovarajućih vrsta ratova i njihovim opštim i posebno oružanim zakonitostima i karakteristikama, a zatim da na osnovu toga utvrdi moguće vrste i vojna obilježja agresije. Njen slijedeći zadatak je da sagleda sve spoljnje i unutrašnje uslove i okolnosti u kojima se zemlja može naći pri odbrani od agresije, te da — u vezi s tim — zauzme jasne stavove o ulozi i značaju pojedinih faktora rata i oružane borbe. Na osnovu procjene, analiza i izučavanja svih navedenih činilaca, kao i već

zauzetih stavova, utvrđuje se doktrina vođenja oružane borbe. Najvažnije mjesto u njoj jesu opredjeljenja o oblicima oružane borbe u cjelini i načelima (principima) njenog pripremanja i vođenja na nivou strategije. To je doktrinarna osnova od koje se polazi pri koncipiranju uloge, zadataka i strukture OS, odnosa mirnodopske i ratne armije i dr.

Na osnovu doktrinarnih opredjeljenja i postojećih (ili perspektivnih, tj. planiranih) oružanih snaga i potencijala kojima bi se realno raspolagalo u ratu, razrađuju se strategijske doktrinarne osnove vođenja oružane borbe, koje se, potom, konkretizuju u varijantama ratnih planova. Pri tome je od posebnog značaja razrada mogućih vidova strategijskih dejstava i glavnih sadržaja oružane borbe od strategijskog značaja, jer iz toga — u krajnjoj liniji — proizilaze zaključci i stavovi o opremi, organizaciji i sadržaju obuke u miru i upotrebi jedinica u ratu. S druge strane, od usvojenih doktrinarnih stavova zavise i pripreme društva za vođenje oružane borbe: uređenje teritorije, proizvodnja i nabavka materijalno-tehničkih sredstava, političke i druge pripreme stanovništva za oružanu borbu i druge oblike borbe i otpora i sl.

Razumije se riječ je o oblikovanju teorije, doktrine i aktivnostima u oblasti strategije u uslovima kada već postoji kontinuitet društveno-političkog sistema, države, strategijskih organa i odbrambenog sistema. Ne počinje se, dakle, od početka, već se polazi od već saznatog i postignutog, ali se svi navedeni problemi moraju sagledavati uporedo, kompleksno, u uzajamnoj dijalektičkoj vezi, uz neprekidne korekcije i usavršavanje. Ipak, u cjelini uzev, red stvari proizilazi iz logike suštine razrješavanja problema kojima se strategija bavi. Tako, na primjer, izradi i inovacijama strategijskih doktrinarnih dokumenata treba da prethodi naučnoistraživački rad na teorijskom osvjetljavanju strategijskih problema, od kojih polaze odluke itd.

Drugo, iz šematskog pregleda sadržaja strategije može se lako zaključiti da je obim poslova na polju teorije i prakse njenog konstituisanja izuzetno velik i složen. Nije teško uočiti, na primjer, da su funkcije i rezultati strategije u izvršenju determinisani gotovo svim teorijskim i odgovarajućim praktičnim aktivnostima i rezultatima u pripremi. Prirodno, to zahtijeva i odgovarajuće angažovanje političkog i vojnog rukovodstva zemlje i odgovarajuće institucionaliziranje nosilaca funkcija i poslova u oblasti strategije uopšte i strategije oružane borbe posebno.

TEORIJSKO - DOKTRINARNI SADRŽAJ STRATEGIJE ORUŽANE BORBE

TEORIJSKO - DOKTRINARNE OSNOVE STRATEGIJE ORUŽANE BORBE

OCJENA SAVREMENIH RATOVA-UZROCI,VRSTE I KARAKTERISTIKE (ORUŽANI ASPEKT)	STAVOVI O ULOZI OSNOVNIH FAKTORA ORUŽANE BORBE
OCJENA MOGUĆNOSTI, VRSTA I KARAKTERISTIKA ORUŽANE AGRESIJE NA SFRJ	STAVOVI O OBLICIMA ORUŽANE BORBE U CJELINI I OBLICIMA BORBENIH DEJSTAVA
	PRINCIPI STRATEGIJE ORUŽANE BORBE

DOKTRINARNI STAVOVI I NAČELA IZGRADNJE OSNOVNIH SNAGA ZA ORUŽ.BORBU (OS)

O ULOZI I ZADACIMA ORUŽANIH SNAGA - JNA ,TO ,VIDOVI JNA
O ORGANIZACIJI ORUŽANIH SNAGA - JNA ,TO ,VIDOVIMA ; MIRONODOPSKA I RATNA ARMIIJA I DR.
O RUKOVODJENJU I KOMANDOVANJU ORUŽANIM SNAGAMA U MIRU I RATU

DOKTRINARNE OSNOVE ZA VODJENJE ORUŽANE BORBE-STAVOVI I NAČELA

O VIDOVI MA STRATEGIJSKIH DEJSTAVA (STRATEGIJSKI NAPAD I ODBRANA)
O VRSTAMA I KARAKTERISTIKAMA OPERACIJA I DRUGIH OBLIKA BORBENIH DEJSTAVA
O SADRŽAJIMA ORUŽANE BORBE OD STRATEGIJSKOG ZNAČAJA - PVO, POB, PDB ...
O BORBENOM OBEZBJEDJENJU BORBENIH DEJSTAVA

DOKTRINARNE OSNOVE ZA PRIPREMANJE SVIH NOSILACA ORUŽANE BORBE

PRIPREMANJE ORUŽANIH SNAGA
PRIPREMANJE I OBEZBJEDJIVANJE MATERIJALNO - ZDRAVSTVENIH USLOVA ZA VODJENJE ORUŽANE BORBE
UREDJIVANJE DRŽAVNE TERITORIJE ZA POTREBE ORUŽANE BORBE
PRIPREMANJE STANOVNIŠTVA SPOSODNOG ZA ORUŽANU BORBU VAN PRIPREMA U OS

AKTIVNOSTI I POSLOVI U OBLASTI STRATEGIJE ORUŽANE BORBE

AKTIVNOSTI U MIRU

TEORIJSKA ISTRAŽIVANJA STRATEGIJSKIH PROBLEMA RATA SA STANOVNIŠTA ORUŽANE BORBE, IZRADA DOKTRINARNIH DOKUMENATA, TEKUĆE STRATEGIJSKE PROCJENE I DR.
ODLUKE, MJERE I AKTIVNOSTI ZA REALIZOVANJE UTVRĐENE DOKTRINE ORUŽANE BORBE (IZGRADNJA I PRIPREMA OS, RATNO PLANIRANJE, STRATEG. OPERAT. RAZVOJ I DR.
USKLADJIVANJE NAPORA ZA STVARANJE SVIH PRETPOSTAVKI ZA ORUŽANU BORBU
MJERE I AKTIVNOSTI ZA SPREČAVANJE IZHENADJENJA

AKTIVNOSTI U RATU

UPOTREBA ORUŽANIH SNAGA U CJELINI - RUKOVODJENJE STRATEGIJSKIM I STRATEGIJSKO-OPERATIVNIM GRUPACIJAMA
NASTAVLJANJE SA SVIM AKTIVNOSTIMA ZA STVARANJE PRETPOSTAVKI ZA ORUŽANU BORBU (MOBILIZACIJA, OBEZBJEDJIVANJE ORUŽJA, OPREME I DRUGIH USLOVA)
USKLADJIVANJE NA NIVOU FEDERACIJE NAPORA ZA VODJENJE ORUŽANE BORBE SA SVIM AKTIVNOSTIMA ZA NEORUŽANO SUPROSTAVLJANJE AGRESIJI I FUNKCIONISANJE DRUŠTVENO-POLITIČKOG SISTEMA

Treće, strategija u pogledu teorije (istraživanja strategijskih problema oružane borbe i kreiranja i izrade doktrine), kao i djelatnosti odgovarajućih institucija u čijoj su funkciji poslovi strategije — egzistira kao relativno samostalna oblast. Međutim, ni u teoriji ni u praksi realizacije ona ne postoji sama za sebe niti zbog sebe, odnosno nezavisno od ostalih oblasti društvenih djelatnosti i grana ratne vještine pomoću kojih se realizuje. U globalu, zavisna je od politike i ekonomike, a ostvaruje se putem operatike i taktike, koje — u cjelini — determiniše, ali je i sama determinisana njihovim mogućnostima. Iz toga proizilazi i zaključak o neophodnosti skladnog, koherentnog i dosljedno razrađenog sistema normativne teorije ratne vještine, i cjelokupne organizacije društva i OS i institucija, od Vrhovne komande do baze. Bukvalno, realizacija i rezultati priprema za rat, a posebno rezultati u ratu, zavise od ukupne mase onih boraca koji su na obaraču ili dugmadima pojedinih sistema oružja, odnosno na borbenim i radnim mjestima. Zato nije svejedno ni najnižem taktičkom nivou kakva je strategija u teoriji i praksi, isto kao što i strategija mora poznavati realne mogućnosti baze. U našem sistemu ONO i doktrini oružane borbe to je potencirano u još većoj mjeri zbog većih prava i odgovornosti svih subjekata u kreiranju i realizaciji utvrđene doktrine.

O CILJU I POTREBI RAZRADE DOKTRINE ORUŽANE BORBE NA NIVOU STRATEGIJE

Sa željom da se na najsažetiji način formulišu ciljevi i značaj izrade doktrinarnih dokumenata za oblast strategije oružane borbe, ovdje se nabraja i ističe nekoliko osnovnih konstatacija:

— izradom doktrinarnih dokumenata u oblasti strategije treba da se dosljedno i cjelovito, na bazi prethodnih istraživanja, razrade i utvrde teorijski stavovi, principi i opredjeljenja koji dugotrajnije obavezuju u pogledu dalje cjelovite razrade normativne teorije i usmjeravaju praksu pripremanja oružane borbe;

— razrađena i utvrđena doktrina na nivou strategije bitan je preduslov da se obezbjedi u najvećem stepenu jedinstvo pogleda u oružanim snagama i drugim strukturama sistema opštenarodne odbrane na osnovna pitanja i probleme pripremanja i vođenja oružane borbe u svim vrstama i varijantama moguće oružane agresije na SFRJ;

— utvrđenom doktrinom na nivou strategije oružane borbe usmjerava se i podstiče dalji razvoj teorije i istraživanja na bitna pi-

tanja i probleme, prvenstveno u domenu strategije, ali i u oblasti ratne vještine u cjelini i šire;

— time se usmjerava cjelokupni sistem obuke u oružanim snagama, a naročito obuka viših komandi i štabova;

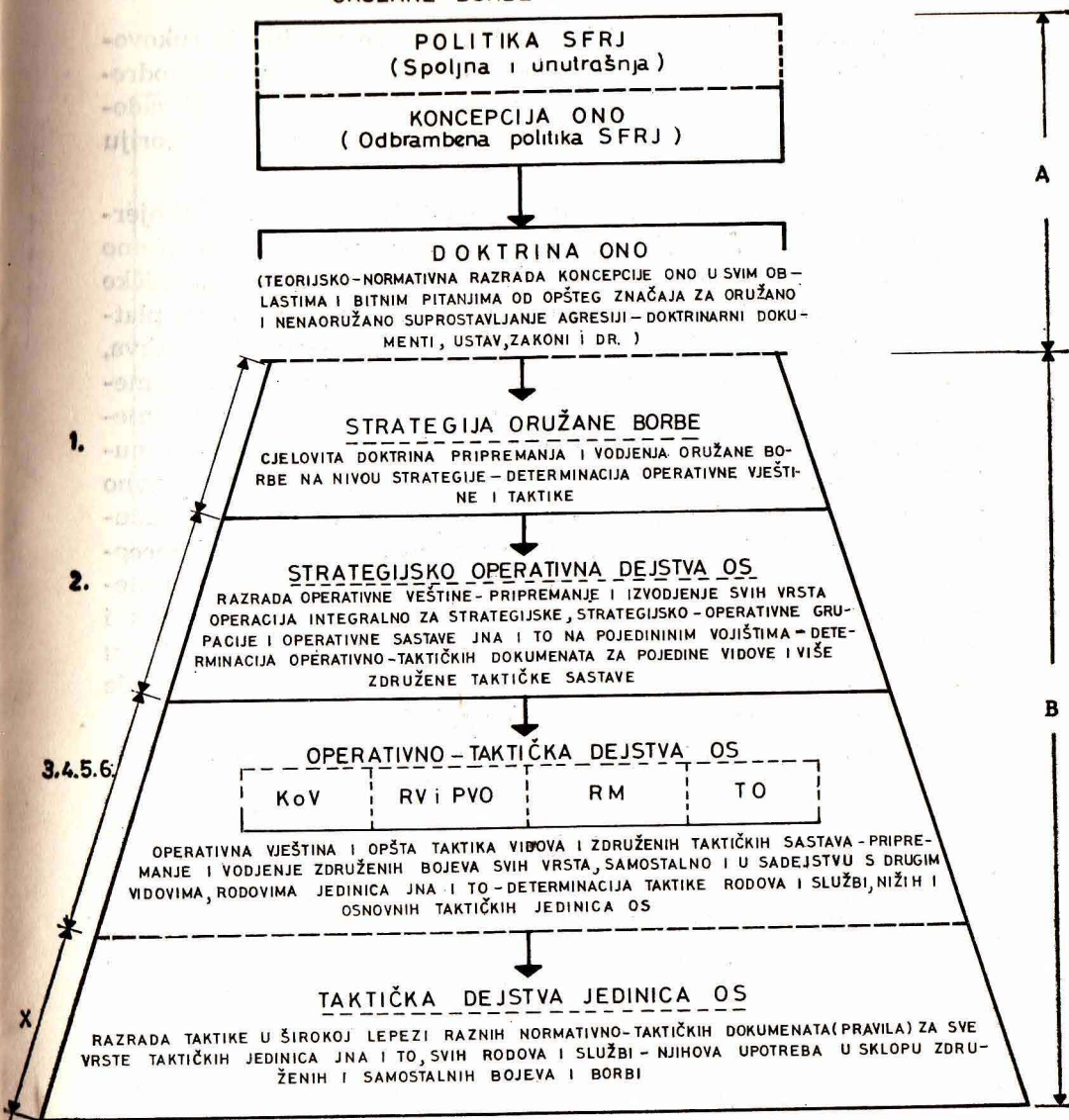
— utvrđena doktrina strategije oružane borbe treba da služi kao osnova od koje se polazi pri projektovanju i razradi ostalih dokumenata normativne teorije na nivou operativne vještine i taktike, a i u drugim oblastima od interesa za oružanu borbu u korelaciji s neoružanim suprotstavljanjem agresiji.

Jedinstvo pogleda, koje se zasniva na temeljito usvojenim jedinstvenim saznanjima i shvatanjima fundamentalnih problema oružane borbe (njene pripreme i vođenja) preduslov je i za jedinstvo akcija i razumnu stvaralačku inicijativu u miru i ratu. To ne bi mogli da nadoknade ni najsigurniji sistemi veza, upravljanja, naređivanja i kontrole. Suvišno je dokazivati da je to nemoguće postići bez solidne i cjelovito razrađene normativne teorije za sve nivoe.

Kakvu će ulogu imati normativna teorija na nivou strategije i da li će postići ciljeve koji su naznačeni, zavisiće ne samo od njenog kvaliteta, već, u prvom redu, od odnosa komandi i starješina prema njoj. S tim u vezi mislimo da treba podsjetiti na dvije činjenice: prvo, da normativnu teoriju odnosno doktrinu čini sistem usvojenih stavova i načela s neophodnim eksplikacijama, koji se oblikuju i ozvaničavaju u odgovarajućim dokumentima na nivou strategije, operatike i taktike, i da ta dokumenta, dok su na snazi, obavezuju one kojima su namijenjena; drugo, da naučno zasnovana doktrina i propisana dokumenta ne smiju biti statični, niti kočiti razvoj teorijske misli. Naprotiv, nužna je njihova dalja razrada, a ako je u pitanju kritika — ona mora da polazi od provjere usvojene doktrine u praksi i da se izražava putem naučnog istraživanja novih pojava u oblasti ratne vještine. Rezultati takve »kritike« treba da omoguće stalno ažuriranje i inovacije postojećih, odnosno ponovno izdavanje još boljih doktrinarnih dokumenata.

Riječ je, dakle, o tome da se postignuto prevazilazi boljim, kvalitetnijim i sadržajnijim, a to pretpostavlja kritiku koja stvara i koja nudi argumentovana i bolja rješenja. Istina, to vrijedi za svaku naučnu kritiku, ali kada je riječ o dokumentima doktrinarnog karaktera nužan je specifičan odnos, za razliku od tzv. akademskih i načelnih rasprava o teorijskim problemima. Teorijske rasprave o fundamentalnim temama i problemima treba uvijek da prethode razradi »normativne« teorije i prakse i doprinose njihovom unapređivanju.

POLAZNE OSNOVE I PREGLED SADRŽAJA DOKUMENATA IZ DOKTRINE ORUŽANE BORBE

A) UTVRĐUJE SE U DOKUMENTIMA KAO ŠTO SU: USTAV SFRJ I USTAVI REPUBLIKA I POKRAJINA; ZAKON O NO I ZAKONI O NO REPUBLIKA I POKRAJINA; SMJERNICE ZA ODBRANU SFRJ OD AGRESIJE; DOKUMENTI SKJ.

B) UTVRĐUJE SE I OBRADJUJE U ODGOVARAJUĆIM DOKUMENTIMA NORMATIVNE TEORIJE.

U stvaranju bilo koje cjelovite doktrine neophodno je rukovoditi se određenim načelima, odnosno prethodno treba utvrditi određene objektivno uslovljene naučne zahtjeve i težiti da se oni zadovolje do najveće moguće mjere. To važi i za normativnu teoriju strategije.

Ako pođemo od definicije koncepcije ONO, koja je data u Smjernicama za odbranu SFRJ od agresije i Ustavu SFRJ, ustanovićemo da ona sadrži, istovremeno, i fundamentalne idejne i vojno-političke stavove o odbrani zemlje i najopštiju trajnu idejno-političku platformu odbrambenih aktivnosti jugoslovenskog društva. Kao takva, ona je sastavni dio generalne politike kojom se obezbjeđuje nesmetani razvoj samoupravnog socijalističkog društvenog sistema, integritet i suverenitet SFRJ, i bezbjednost od svih vrsta spoljne i unutrašnje opasnosti. To su stavovi najvišeg reda i značaja, relativno nepromjenjivi u onoj mjeri koliko su relativno trajni spoljni i unutrašnji činioci koji su uslovili njihovo prihvatanje. Takva koncepcijska opredjeljenja su osnova za utvrđivanje, razradu i osavremenjavanje doktrine ONO kao sistema naučno zasnovanih stavova i načela o svim bitnim pitanjima pripremanja i vođenja ONOR-a u cjelini. Prema tome, doktrina ONO je normativno-teorijska razrada koncepcije o bitnim pitanjima angažovanja društva za odbranu.

Doktrina oružane borbe na nivou strategije odnos se prema doktrini i sistemu ONO kao dio prema cjelini i kao posebno prema opštem, ali u ovom slučaju *bitan dio cjeline*, bitno posebno u opštem. Otuda su zahtjevi i načela oblikovanja normativne teorije strategije (doktrine oružane borbe u cjelini) isti kao i za izgrađivanje doktrine i sistema ONO, izvode se iz njih, sa specifičnostima koji proizlaze iz posebnosti predmeta i sadržaja aktivnosti i rješenja u oblasti strategije. Polazeći od naših dosadašnjih iskustava i objektivnih spoljnih i unutrašnjih uslova, mislimo da se u tome nužno rukovoditi ovim načelima i zahtjevima: originalnosti i nezavisnosti, jedinstvenosti, univerzalnosti, trajnosti, evolutivnosti, cjelovitosti i usklađenosti, međuzavisnosti i komplementarnosti, realističnosti. Svaki od njih tražio bi teorijsko objašnjenje objektivne uslovljenosti i specifičnosti sadržaja i primjene, što bi moglo biti predmet posebne rasprave.³

U mjeri u kojoj se usvojeni zahtjevi i načela ostvaruju pri utvrđivanju i razradi određene doktrine — utoliko ona i dobija takva

³ Ovdje je samo radi reljefnijeg isticanja i nešto bližeg opredjeljenja ovih pojmova data u tabelarnom pregledu njihova najuopštenija sadržinska suština.

ZAHTEJVI I NAČELA IZGRADNJE DOKTRINE ONO I DOKTRINE ORUŽANE BORBE NA NIVOU STRATEGIJE

ORIGINALNOST I NEZAVISNOST (vlastiti pristup i rješenja - negacija doktrine i strategije potencijalnih agresora, oslon na vlastite snage)	EVOLUTIVNOST (neprekidno osavremenjavanje i evolucija na bazi novih spoznaja i evolucije faktora koji uslovljavaju našu doktrinu i strategiju, što čini dijalektičko jedinstvo suprotnosti s trajnošću)
JEDINSTVENOST (jedinstvo ciljeva i stavova po bitnim pitanjima priprema i vođenja rata, uz utvrđena prava i obaveze svih nosilaca za nedjeljivu odbranu SFRJ)	CJELOVITOST I USKLADJENOST (cjelovit i uskladjeni sistem stavova i načela o svim problemima i pretpostavkama za uspješno pripremanje za rat i suprostavljanje agresiji)
UNIVERZALNOST (odgovor na sve vrste i varijante moguće oružane agresije na SFRJ od svih potencijalnih agresora)	MEDJUZAVISNOST I KOMPLEMENTARNOST (doktrina ONO i strategija oružane borbe moraju biti integralne i komplementarne s politikom i doktrinom razvoja društva u svim drugim oblastima, istovremeno uslovljene njima i uticati na njih)
TRAJNOST (stabilnost bitnih stavova i načela na bazi opredjeljujućih faktora trajnijeg karaktera, kao preduslov za trajnija i racionalnija rješenja, što pretpostavlja temeljniju naučnu spoznaju problema)	REALISTIČNOST (usvajanje stavova i načela na osnovu objektivnog sagledavanja mogućnosti njihove primjene u praksi, suočavanje s realnim uslovima i problemima koji mogu nastupiti u ratu)

svojstva (karakteristike), a ako se ona realizuju u praksi postaju i svojstva sistema ONO, odnosno strategije oružane borbe u njenom primijenjenom dijelu. Posebne naučne analize bi mogle dati odgovor na to koliko je, na primjer, svaki od navedenih zahtjeva na određenoj etapi razvoja ostvaren, što ne može biti predmet ovakvog rada.

Cilj ovog dijela rasprave je ograničen — da ukaže na složenost i ozbiljnost zahtjeva pri utvrđivanju i razradi fundamentalnih doktrinarnih problema. Doktrinarni stavovi i načela mogu i treba da, djelimično, idu ispred postojeće realnosti, težeći ka optimalnim rješenjima i imajući u vidu viziju budućeg društveno-ekonomskog razvoja, razvoja OS i dr. Međutim, bilo bi opasno ako bi se pri tome suviše odvajali od te postojeće realnosti, pogotovo ako je neizvjesnost kad agresija može nastupiti veća. U tom slučaju doktrina bi gubila realno tlo i mogla bi da se manje ili više pretvori u skup želja i teorijskih spekulacija (takvih je primjera bilo u istoriji). Zato se od doktrine ONO i strategije oružane borbe zahtijeva da istovremeno daje odgovore i za sadašnjost i za doglednu budućnost.